

4. Ethernet

Prof.dr Igor Radusinović

igorr@ucg.ac.me

dr Slavica Tomović

slavicat@ucg.ac.me

1

Ethernet

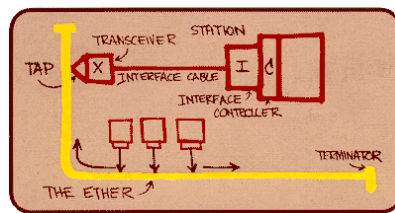
- Uvod
- Struktura frejma
- Standardi
- Detekcija greške
- MAC kontrola
- Switch

2

Ethernet

Uvod

- 1973-1976
- "dominantna" žična LAN tehnologija
- nekoliko € za 1Gb/s!
- Prva široko korišćena LAN tehnologija
- Jednostavnija, jeftinija od token LANova i ATM
- Familija standarda
- Široki opseg brzina prenosa: 10 Mb/s - 400 Gb/s

Metcalfova skica Ethernet

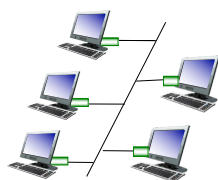
Telekomunikacione mreže 4-3

3

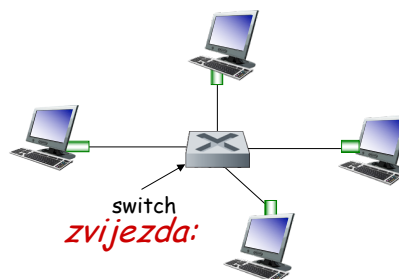
Ethernet

Uvod

- *magistrala*: bila je popularna sredinom devedesitih
  - Sva čvorišta su u istom kolizionom domenu
- *zvijezda*: preovlađuje danas
  - aktivni *switch* u centru
  - Svaki link switcha posebni kolizioni domeni
    - Bakarna upredena parica
    - Optičko vlakno
    - ...

magistrala: koaksijalac

switch
zvijezda:

Telekomunikacione mreže 4-4

4

Ethernet

Uvod

- ❑ Nekonektivan: Nema *konekcije* između predajnog i prijemnog adaptera.
- ❑ Nepouzdan: prijemni adapter ne šalje pozitivne ili negativne potvrde prijema predajnom adapteru
  - tok datagrama koji se prosleđuje nivou mreže može imati praznina
  - praznine popunjavaju drugi protokoli ako je to potrebno
  - u suprotnom, aplikacija će vidjeti praznine
- ❑ CSMA/CD sa eksponencijalnim backoff-om MAC kontrola

Ethernet

Struktura frejma

Adapter pošiljaoca enkapsulira IP datagram (ili neki drugi paket nivoa mreže) u Ethernet frejm

Preamble:

- ❑ 7 B sa sadržajem 10101010 praćenim sa 1B sadržaja 10101011
- ❑ Služi za sinhronizaciju prijemnika i predajnika

Ethernet

Struktura frejma

Adrese (6B):

- Ako adapter primi frejm sa odgovarajućom destinacionom ili broadcast adresom (npr ARP paket), prosleđuje podatke iz frejma protokolu mrežnog nivoa
- U suprotnom, adapter odbacuje frejm

Tip(2B):

- ukazuje na protokol nivoa mreže (najčešće IPv4 (0800) i IPv6 (86DD), ali nekad i Novell IPX i AppleTalk)

CRC(4B):

- provjera na prijemu, ako je detektovana greška, frejm se odbacuje (CCITT-32 CRC)

$$x^{32} + x^{26} + x^{23} + x^{22} + x^{16} + x^{12} + x^{11} + x^{10} + x^8 + x^7 + x^5 + x^4 + x^2 + x + 1$$

tip

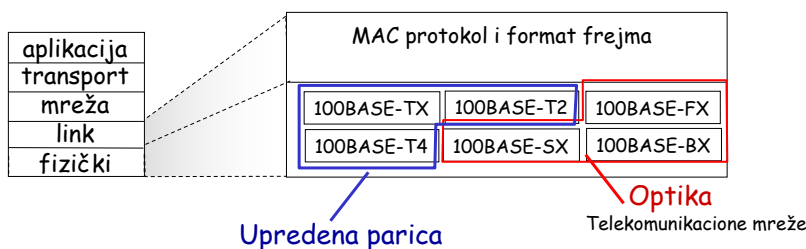
Telekomunikacione mreže 4-7

7

Ethernet

Standardi

- IEEE 802.3 radna grupa
- Pokrivaju fizički nivo i nivo linka
- zajednički MAC protokol i format frejma
- Različite brzine: 2 Mb/s, 10 Mb/s, 100 Mb/s, 1Gb/s, 2,5Gb/s, 5Gb/s, 10Gb/s, 40Gb/s, 50Gb/s, 100Gb/s, 200Gb/s i 400Gb/s
- Različiti medijumi za prenos: optičko vlakno, upredena parica,...
- Lista standarda se može naći na <https://ieeexplore.ieee.org/browse/standards/get-program/page/series?id=68>
- IEEE 802.3-2018

8

Ethernet

Detekcija greške

- ❑ Telekomunikacioni sistemi unose grešku
- ❑ Aplikacije zahtijevaju određeni nivo pouzdanosti
  - Aplikacije prenosa podataka zahtijevaju prenos bez greške
  - Govor & video aplikacije tolerišu određeni nivo greške
- ❑ Kontrola greške se koristi kada prenosni sistem ne zadovoljava zahtjeve aplikacije
- ❑ Kontrola greške obezbjeđuje da se podaci do određenog nivoa prenoše bez greške
- ❑ Dva osnovna principa:
  - *Detekcija greške & retransmisija* (ARQ)
  - "*Forward error correction*" (FEC)
- ❑ Najčešće se realizuje na nivoima linka i transporta

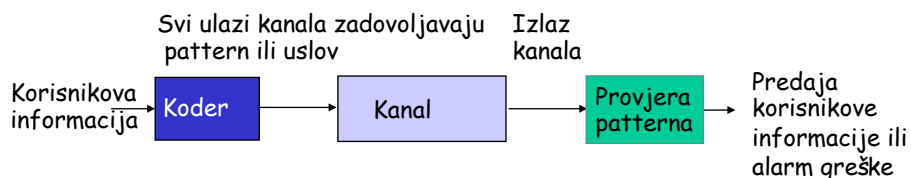
Telekomunikacione mreže 4-9

9

Ethernet

Detekcija greške

- ❑ Svi prenošeni blokovi podataka ("kodne riječi") treba da zadovoljavaju šablon (pattern)
- ❑ Ako primljeni blok ne zadovoljava šablon, znači da se pojavila greška
- ❑ Redundansa: Samo podskup svih mogućih blokova može biti kodna riječ
- ❑ Problem nastaje kada kanal transformiše kodnu riječ u drugu kodnu riječ!!!!!!

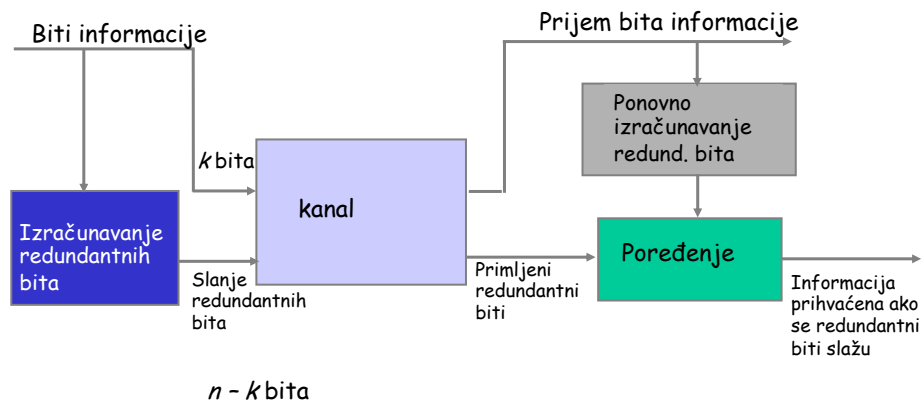

Telekomunikacione mreže 4-10

10

Ethernet

Detekcija greške

Telekomunikacione mreže 4-11

11

Ethernet

Detekcija greške

- ❑ Ciklična provjera redundanse (Cyclic Redundancy Check)
- ❑ Koriste se polinomi i aritmetika polinoma
- ❑ Implementiraju se korišćenjem kola sa pomjerskim registrima
- ❑ Ovi kodovi predstavljaju odličnu bazu za realizaciju moćnih metoda za korekciju greške
- ❑ Originalnoj poruci odgovara polinom koji se dijeli sa generišućim polinomom. Ostatak pri dijeljenju se upisuje u CRC polje.
- ❑ Na prijemu se polinom koji odgovara primljenoj poruci dijeli generišućim polinomom. Ostatak pri dijeljenju se upoređuje sa sadržajem CRC polja. Ako nema razlika prenos je bio uspješan.
- ❑ Ovi kodovi se zovu još i polinomijalni kodovi.

Telekomunikacione mreže 4-12

12

Ethernet

Detekcija greške

Binarni vektor se mapira u polinome

$$(i_{k-1}, i_{k-2}, \dots, i_2, i_1, i_0) \rightarrow i_{k-1}x^{k-1} + i_{k-2}x^{k-2} + \dots + i_2x^2 + i_1x + i_0$$

Sabiranje:

$$\begin{aligned} (x^7 + x^6 + 1) + (x^6 + x^5) &= x^7 + x^6 + x^6 + x^5 + 1 \\ &= x^7 + (1+1)x^6 + x^5 + 1 \\ &= x^7 + x^5 + 1 \quad \text{jer je } 1+1=0 \text{ mod } 2 \end{aligned}$$

Množenje:

$$\begin{aligned} (x+1)(x^2+x+1) &= x(x^2+x+1) + 1(x^2+x+1) \\ &= x^3 + x^2 + x + x^2 + x + 1 \\ &= x^3 + 1 \end{aligned}$$

Ethernet

Detekcija greške

Dijeljenje polinoma

$$\begin{array}{r} x^6 + x^5 : \quad x^3 + x + 1 = x^3 + x^2 + x \\ \text{djelilac} \quad \begin{array}{r} x^6 + \quad x^4 + x^3 \\ \hline x^5 + x^4 + x^3 \\ \quad x^5 + \quad x^3 + x^2 \\ \quad \hline \quad x^4 + \quad x^2 \\ \quad \quad x^4 + \quad x^2 + x \\ \quad \quad \hline \quad \quad \quad x \end{array} \\ \hline x = r(x) \text{ ostatak} \end{array}$$

Napomena: Stepen $r(x)$ je manji nego stepen djelioca

Ethernet

Detekcija greške

Kod ima binarni generišući polinom stepena $n-k$

$$g(x) = x^{n-k} + g_{n-k-1}x^{n-k-1} + \dots + g_2x^2 + g_1x + 1$$

k informacionih bita definiše polinom stepena $k-1$

$$i(x) = i_{k-1}x^{k-1} + i_{k-2}x^{k-2} + \dots + i_2x^2 + i_1x + i_0$$

Cilj je pronaći polinom ostatka sa stepenom reda $n-k-1$ (maksimalno) tako da je

$$x^{n-k}i(x) = q(x)g(x) + r(x)$$

Definiše se polinom kodne riječi stepena $n-1$

$$b(x) = \underbrace{x^{n-k}i(x)}_{n \text{ bita}} + \underbrace{r(x)}_{n-k \text{ bita}}$$

Telekomunikacione mreže 4-15

15

Ethernet

Detekcija greške

Primjer: $k=4, n=7$

Generišući polinom: $g(x) = x^3 + x + 1$

Informacija: (1,1,0,0) $i(x) = x^3 + x^2$

Kodiranje: $x^3i(x) = x^6 + x^5$

$$\begin{array}{r}
 x^3 + x + 1 \overline{) x^6 + x^5} \\
 \underline{x^6 + + x^4 + x^3} \\
 x^5 + x^4 + x^3 \\
 \underline{x^5 + + x^3 + x^2} \\
 x^4 + x^2 \\
 \underline{x^4 + + x} \\
 x
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 1011 \overline{) 1100000} \\
 \underline{1011} \\
 1110 \\
 \underline{1011} \\
 1010 \\
 \underline{1011} \\
 010
 \end{array}$$

Prenošena kodna riječ:

$$b(x) = x^6 + x^5 + x$$

$$\Rightarrow \underline{b} = (1,1,0,0,0,1,0)$$

Telekomunikacione mreže 4-16

16

Ethernet

Detekcija greške

Sve kodne riječi zadovoljavaju sledeći **pattern**:

$$b(x) = x^{n-k}i(x) + r(x) = q(x)g(x) + r(x) + r(x) = q(x)g(x)$$

Sve kodne riječi su multipli od $g(x)$!!!!!!

Prijemnik dijeli primljene n -torke sa $g(x)$ i provjerava da li je ostatak nula

Ako ostatak nije nula, tada primljena n -toraka nije kodna riječ

Ethernet

Detekcija greške

Implementacija pomjeračkog registra

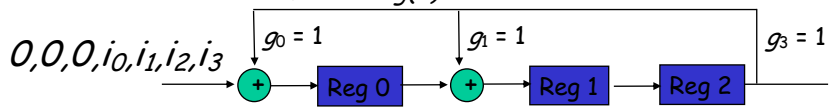
1. Prijem informacionih bita $i_{k-1}, i_{k-2}, \dots, i_2, i_1, i_0$
2. Dodavanje $n - k$ nula informacionim bitima
3. Uvođenje sekvence u kolo pomjeračkog registra koje obavlja dijeljenje polinoma
4. Poslije n shift-ova, pomjerački registar sadrži ostatak

Ethernet

Detekcija greške

Kolo za dijeljenje

Koder za $g(x) = x^3 + x + 1$

Clock	Ulaz	Reg 0	Reg 1	Reg 2
0	-	0	0	0
1	1 = i_3	1	0	0
2	1 = i_2	1	1	0
3	0 = i_1	0	1	1
4	0 = i_0	1	1	1
5	0	1	0	1
6	0	1	0	0
7	0	0	1	0
Biti provjere:		$r_0 = 0$	$r_1 = 1$	$r_2 = 0$

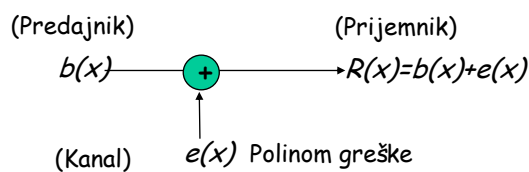
$\implies r(x) = x$

19

Ethernet

Detekcija greške

Greške koje se ne mogu detektovati

- $e(x)$ ima jedinice na mjestima greške, a nule na drugim mjestima
- Prijemnik dijeli primljeni polinom $R(x)$ sa $g(x)$
- Problem: ako je $e(x)$ multipl od $g(x)$, i kodna riječ različita od nule tada

$$R(x) = b(x) + e(x) = q(x)g(x) + q'(x)g(x)$$
- Skup grešaka koje se ne mogu detektovati je skup nenultih polinoma.

20

Ethernet

Detekcija greške

Dobri polinomijalni kodovi

- Treba izabrati generišući polinom tako da najvjerovatniji oblici greške ne budu multipli od $g(x)$
- *Detektovanje pojedinačnih grešaka*
  - $e(x) = x^i$ za grešku na $i + 1$ bitu
  - Ako $g(x)$ ima više od jednog člana ne može dijeliti x^i bez ostatka
- *Detektovanje dvostrukih grešaka*
  - $e(x) = x^i + x^j = x^i(x^{j-i} + 1)$ gdje je $j > i$
  - Ako $g(x)$ ima više od jednog člana, ne može dijeliti x^i bez ostatka
  - Ako je $g(x)$ prost polinom, ne može dijeliti $x^m + 1$ bez ostatka za svako $m \leq 2^{n-k} - 1$ (Potrebno je obezbijediti da kodna riječ bude manja od $2^{n-k} - 1$)
  - Prosti polinomi se mogu naći uz konsultaciju knjiga iz teorije kodova

Ethernet

Detekcija greške

Dobri polinomijalni kodovi

- *Detekcija neparnog broja grešaka*
  - Pretpostavimo da polinomi kodnih riječi imaju paran broj jedinica, tada sve greške sa neparnim brojem pogrešnih bita se lako detektuju
  - Takođe, $b(x)$ za $x = 1$ je 0 jer $b(x)$ ima paran broj jedinica
  - To znači da $x + 1$ mora biti faktor za svaki $b(x)$
  - Treba odabrati $g(x) = (x + 1)p(x)$ gdje je $p(x)$ prost polinom

Ethernet

Detekcija greške

Standardni generišući polinomi

❑ **CRC-8:**

$$= x^8 + x^2 + x + 1$$

ATM

❑ **CRC-16:**

$$= x^{16} + x^{15} + x^2 + 1$$
$$= (x + 1)(x^{15} + x + 1)$$

Bisync

❑ **CCITT-16:**

$$= x^{16} + x^{12} + x^5 + 1$$

HDLC, XMODEM, V.41

❑ **CCITT-32:**

IEEE 802, DoD, V.42

$$= x^{32} + x^{26} + x^{23} + x^{22} + x^{16} + x^{12} + x^{11} + x^{10} + x^8 + x^7 + x^5 + x^4 + x^2 + x + 1$$

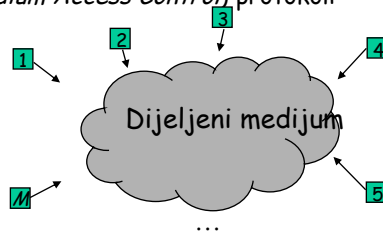
Telekomunikacione mreže 4-23

23

Ethernet

MAC kontrola

- ❑ Dijeljenje linkova je ključna karakteristika telekomunikacionih mreža
  - Niska cijena
  - Radio, koaksijalac, bakarna parica, optika,...
  - M korisnika šalju podatke na medijum
- ❑ Ključno pitanje: Kako dijeliti medijum?
  - MAC (*Medium Access Control*) protokoli

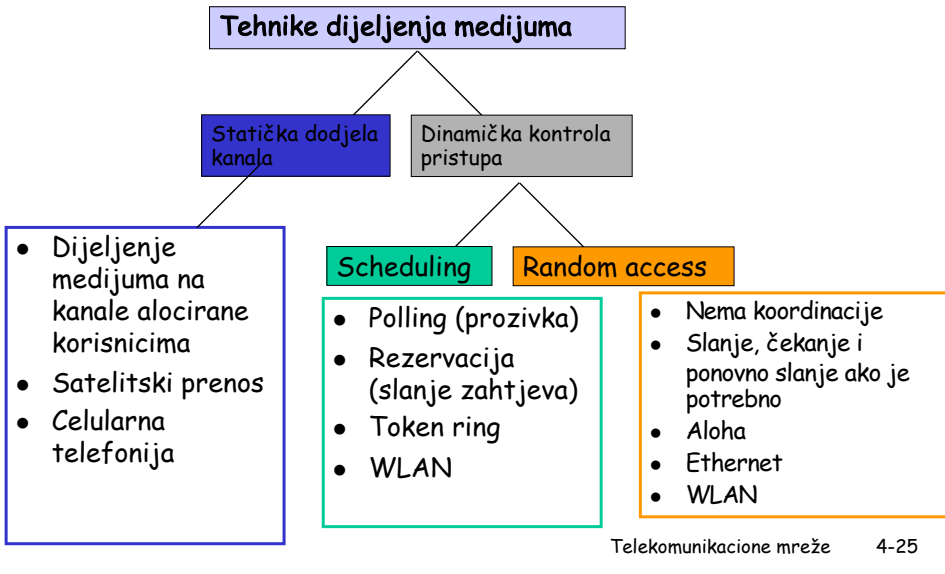

Telekomunikacione mreže 4-24

24

Ethernet

MAC kontrola

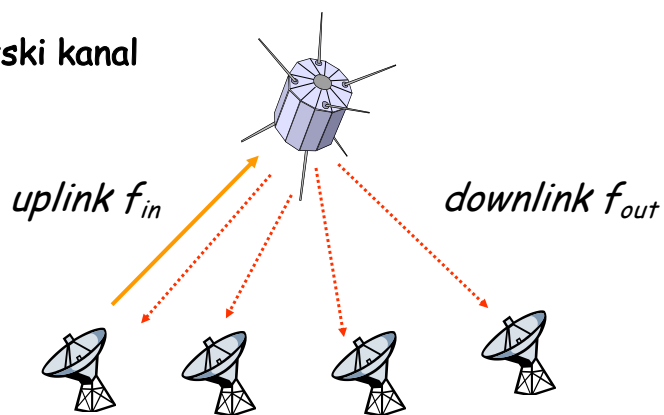

25

Ethernet

MAC kontrola

Satelitski kanal

Telekomunikacione mreže 4-26

26

Ethernet

MAC kontrola

Celularne mreže

uplink f_1 ; downlink f_2

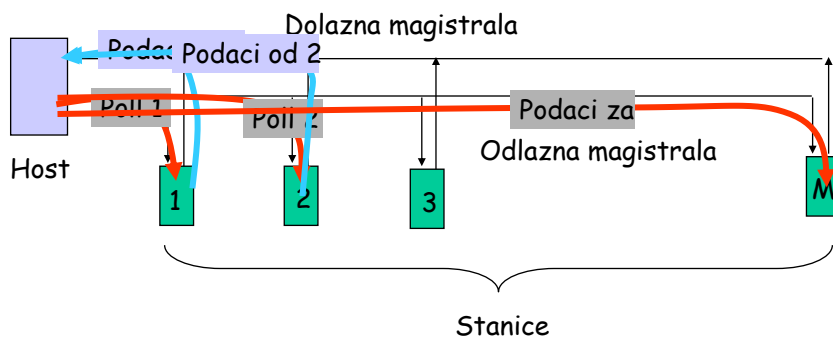
uplink f_3 ; downlink f_4

27

Ethernet

MAC kontrola

Scheduling: Polling

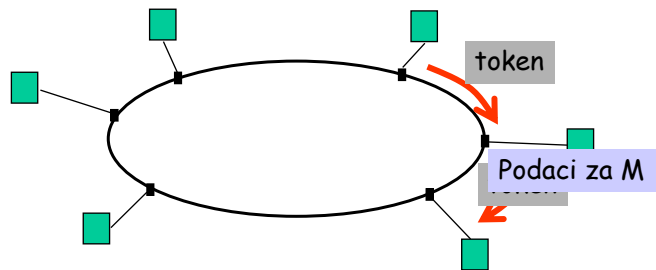

28

Ethernet MAC kontrola

Scheduling: Token Passing

Prsten mreža

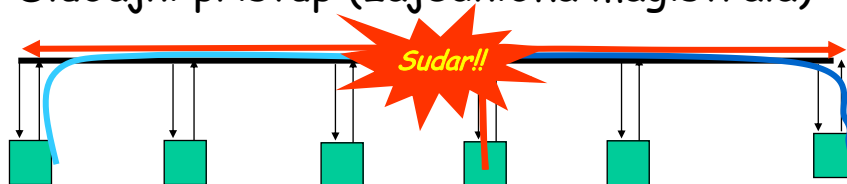
Stanica koja posjeduje token šalje podatke

Telekomunikacione mreže 4-29

29

Ethernet MAC kontrola

Slučajni pristup (zajednička magistrala)

Stanica šalje kada ima podatke za slanje i
kada je medijum slobodan
Istovremeni prenos podatka se može desiti;
potreban je mehanizam retransmisije

Telekomunikacione mreže 4-30

30

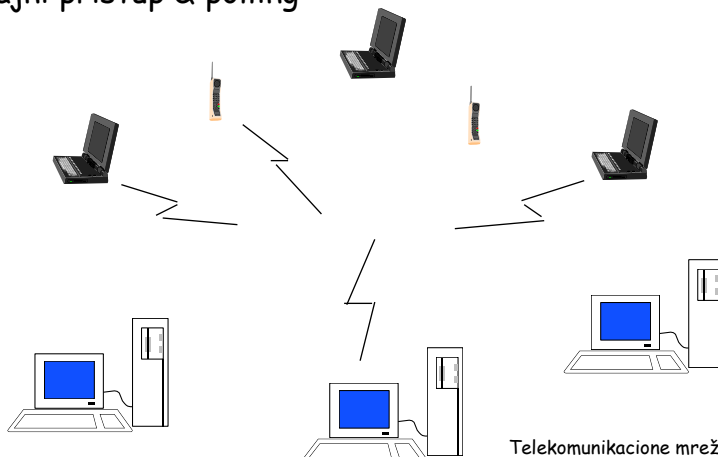
Ethernet

MAC kontrola

AdHoc: od stanice do stanice

Infrastrukturna konfiguracija: prenos preko bazne stanice

Slučajni pristup & polling

31

Ethernet

MAC kontrola

Izbor MAC kontrole

□ Aplikacije

- O kojem se tipu saobraćaja radi?
- Govorni tokovi? Ravnomjerni saobraćaj, nizak nivo kašnjenja i varijacije kašnjenja
- Podaci? Kratke poruke? Web stranice?
- Podaci kompanija ili rezidencijalnih korisnika? Pouzdanost, troškovi

□ Brojke

- Koliko se može preneti saobraćaja?
- Koliko korisnika se može opslužiti?

□ Ključni parametar je proizvod brzine prenosa i kašnjenja

- Koordinacija dijeljenog medijuma podrazumijeva zauzimanje dijela kapaciteta (eksplicitno ili implicitno)
- Složenost koordinacije je proporcionalna proizvodu kašnjenja i kapaciteta

□ Jednostavan primjer dvije stanice

- Stanica koja želi da pošalje frejm osluškuje medijum i šalje frejm kada je medijum slobodan
- Stanica nadzire medijum radi detekcije kolizije
- Ako se kolizija pojavi, potrebna je retransmisija

Telekomunikacione mreže 4-32

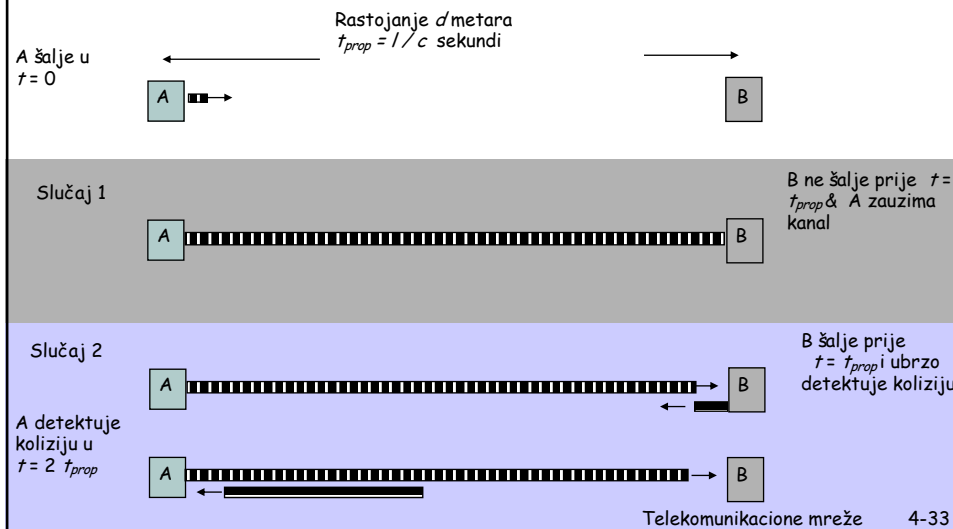
32

Ethernet

MAC kontrola

Primjer MAC dvije stanice

33

Ethernet

MAC kontrola

Efikasnost MAC dvije stanice

- Prenos svakog frejma zahtijeva $2 t_{prop}$ "tišine"
  - Stanica B mora biti pasivna t_{prop} prije i poslije trenutka kada Stanica A počine da šalje
  - R brzina prenosa
  - Frejm veličine L bita

$$\text{Efektivna propusnost} = R_{eff} = \frac{L}{L/R + 2t_{prop}} = \frac{1}{1 + 2a} R \text{ b/s}$$

$$\text{Efikasnost} = \rho_{max} = \frac{R_{eff}}{R} = \frac{L}{L + 2t_{prop}R} = \frac{1}{1 + 2t_{prop}R/L} = \frac{1}{1 + 2a}$$

Normalizovani proizvod kašnjenja i kapaciteta

$$a = \frac{t_{prop}}{L/R}$$

← Kašnjenje uslijed propagacije

← Kašnjenje uslijed prenosa frejma

Telekomunikacione mreže 4-34

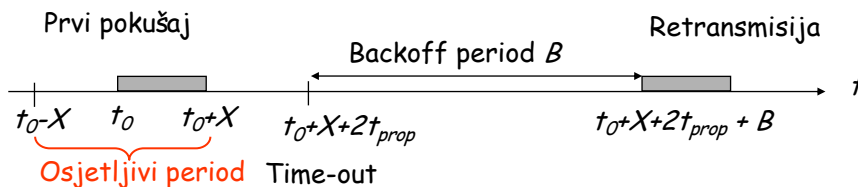
34

Ethernet

MAC kontrola

Aloha

- Bežični link namijenjen povezivanju glavnog i udaljenih kampusa Univerziteta Havaji
- Najjednostavnije rješenje: samo pokušaj
  - Stanica šalje kad god ima šta da šalje
  - Istovremeni prenos više stanica izaziva koliziju
  - Ako se ACK ne pojavi tokom timeout perioda stanica bira proizvoljan backoff interval i obavlja retransmisiju

Telekomunikacione mreže 4-35

35

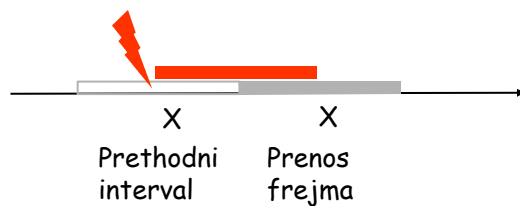
Ethernet

MAC kontrola

Aloha

- Definicije i pretpostavke
  - X vrijeme prenosa frejma (konstantna veličina)
  - S : propusnost (srednji broj uspješno prenesenih frejmova tokom X sekundi)
  - G : opterećenje (srednje broj pokušaja tokom intervala X)
  - P_{uspjeh} : vjerovatnoća uspješnog prenosa

$$S = GP_{uspjeh}$$

- Svaki prenos koji počne tokom osjetljivog perioda izaziva koliziju
- Uspješan prenos se javlja kada tokom intervala $2X$ nema pokušaja prenosa

Telekomunikacione mreže 4-36

36

Ethernet

MAC kontrola

Aloha

- Koliko iznosi vjerovatnoća da tokom osjetljivog perioda nema dolazaka?
- Abramsonova pretpostavka: Efekat backoff algoritma je da su dolasci frejmova jednakovjerovatni u svakom intervalu
- G je srednji broj dolazaka u intervalu X
- X se podijeli na n intervala trajanja $\Delta = X/n$
- $p =$ vjerovatnoća dolaska u intervalu Δ , tada je

$$G = n p$$

$$\begin{aligned} P_{\text{uspjeh}} &= P[0 \text{ dolazaka u intervalu } 2X] = \\ &= P[0 \text{ dolazaka u } 2n \text{ intervala}] \\ &= (1-p)^{2n} = \left(1 - \frac{G}{n}\right)^{2n} \rightarrow e^{-2G} \text{ kada } n \rightarrow \infty \end{aligned}$$

Telekomunikacione mreže 4-37

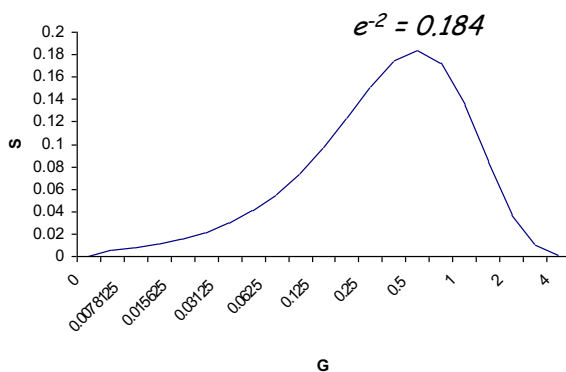
37

Ethernet

MAC kontrola

Aloha

$$S = GP_{\text{uspjeh}} = Ge^{-2G}$$

- Kolizije su sredstvo koordinacije
- Maksimalna propusnost je $\rho_{\text{max}} = 1/2e$ (18.4%)
- Dvostruko ponašanje:
Malo G , $S \approx G$
Veliko G , $S \downarrow 0$
- Moguća je lavina kolizija koje obaraju propusnost na nulu

Telekomunikacione mreže 4-38

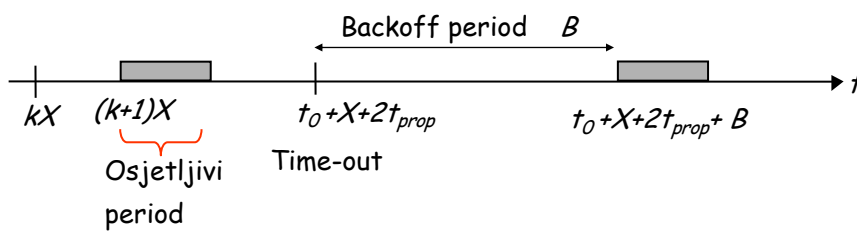
38

Ethernet

MAC kontrola

Slotted Aloha

- Vrijeme je podijeljena na slotove trajanja X sekundi
- Stanice su sinhronizovane
- Stanice prenose frejmove u prvom vremenskom slotu koji dolazi nakon pristizanja podataka za slanje
- Backoff intervali su trajanja cijelog broja slotova

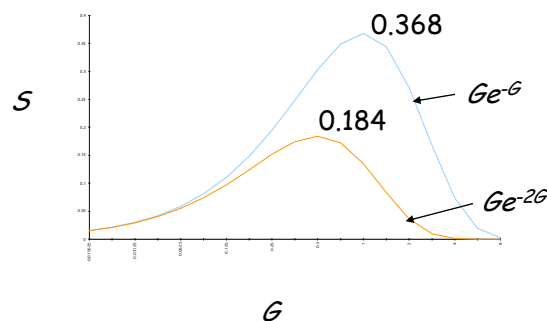
Samo frejmovi koji krenu tokom intervala X izazivaju koliziju.

Ethernet

MAC kontrola

Slotted Aloha

$$\begin{aligned}
 S &= GP_{\text{uspjeh}} = GP[\text{nema dolazaka u } X \text{ sekundi}] \\
 &= GP[\text{nema dolazaka u } n \text{ intervala}] \\
 &= G(1-p)^n = G\left(1 - \frac{G}{n}\right)^n \rightarrow Ge^{-G}
 \end{aligned}$$

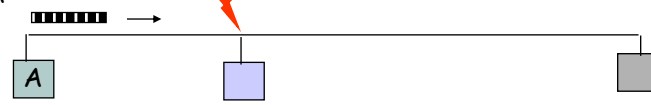
Ethernet

MAC kontrola

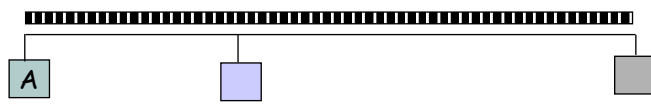
Carrier Sensing Multiple Access (CSMA)

- Stanica osluškuje kanal prije početka slanja
  - Ako je zauzet, ili čeka da se medijum oslobodi ili odlaže slanje (različite opcije)
  - Ako je slobodan, počinje slanje
  - **Osjetljivi period je smanjen na t_{prop}** (zbog efekta zauzimanja kanala)
  - Kada se pojavi kolizija ona pokriva čitavo trajanje frejma
  - Ako je $t_{prop} > X$ (ili ako je $\alpha > 1$), nema poboljšanja u odnosu na ALOHA ili slotted ALOHA

Stanica A
počinje da
šalje u $t = 0$

Stanica A
zauzima kanal u
 $t = t_{prop}$

Telekomunikacione mreže 4-41

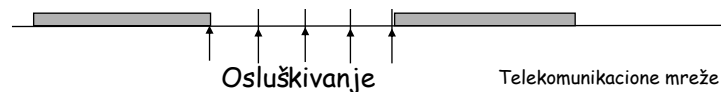
41

Ethernet

MAC kontrola

Carrier Sensing Multiple Access (CSMA)

- Ponašanje predajnika kada otkrije zauzeti kanal
  - 1-persistent CSMA (najpohlepniji)
    - Počinje slanje čim se kanal oslobodi
    - Nisko kašnjenje i niska efikasnost
  - Non-persistent CSMA (najmanje pohlepan)
    - Čeka period backoff-a, tada ponovo osluškuje medijum
    - Visoko kašnjenje i visoka efikasnost
  - p-persistent CSMA (podesiva pohlepnost)
    - Čeka dok se kanal ne oslobodi, šalje sa vjerovatnoćom p ; ili čeka u trajanju jednog mini slota i ponovo osluškuje sa vjerovatnoćom $1-p$
    - Kašnjenje i efikasnost je moguće podešavati

Telekomunikacione mreže 4-42

42

Ethernet

MAC kontrola

CSMA-CD (CSMA with Collision Detection)

- Nadzire kolizije i prekida prenos
  - Stanice koje žele da šalju, prvo osluškuju prisustvo nocioca
  - Poslije početka slanja, stanice nastavljaju sa slušanjem kako bi detektovale koliziju
  - Ako je kolizija detektovana, sve stanice prekidaju prenos, određuju slučajna backoff vremena, i pokušavaju ponovo
- U CSMA kolizije rezultiraju u gubljenju X (L/R) sekundi za prenos cijelog frejma
- CSMA-CD smanjuje gubitak vremena na vrijeme do detekcije kolizije i prekida prenosa

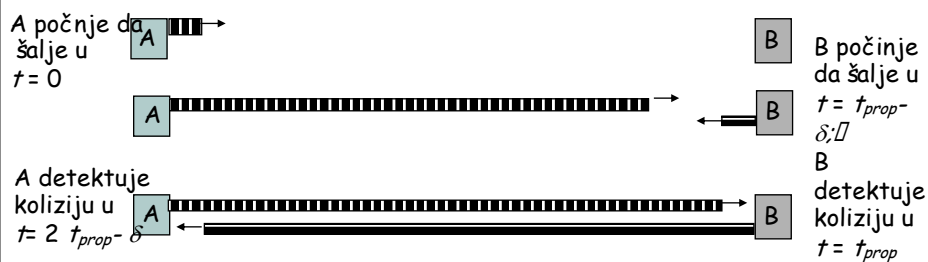
Telekomunikacione mreže 4-43

43

Ethernet

MAC kontrola

CSMA-CD (CSMA with Collision Detection)

Potrebno je vrijeme $2 t_{prop}$ da bi se utvrdilo zauzimanje kanala

Telekomunikacione mreže 4-44

44

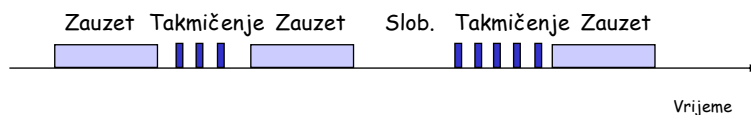
Ethernet

MAC kontrola

CSMA-CD (CSMA with Collision Detection)

□ Pretpostavke

- Kolizije se detektuju i rješavaju tokom $2t_{prop}$
- Vrijeme je podijeljeno na $2t_{prop}$ slotova tokom perioda takmičenja
- Neka je n zauzetih stanica, i neka svaka može slati sa vjerovatnoćom p u svakom periodu takmičenja
- Jednom kada je takmičenje završeno (stanica uspješno zauzima kanal), stanici treba X (L/R) sekundi za prenos frejma
- Potrebno je t_{prop} prije nego što počne naredno takmičenje.

Telekomunikacione mreže 4-45

45

Ethernet

MAC kontrola

CSMA-CD (CSMA with Collision Detection)

- Koliko traje takmičenje?
- Takmičenje završava kada tačno jedna stanica šalje tokom slota:

$$P_{uspjeh} = np(1-p)^{n-1}$$

- Nalaženjem prvog izvoda od P_{uspjeh} utvrđuje se da se njegova maksimum dobija za $p=1/n$

$$P_{uspjeh}^{max} = n \frac{1}{n} \left(1 - \frac{1}{n}\right)^{n-1} = \left(1 - \frac{1}{n}\right)^{n-1} \rightarrow \frac{1}{e}$$

- Prosječno, $1/P^{max} = e = 2.718$ vremenskih slotova je potrebno do okončanja takmičenja

$$\text{Srednje trajanje takmičenja} = 2t_{prop} e \text{ sekundi}$$

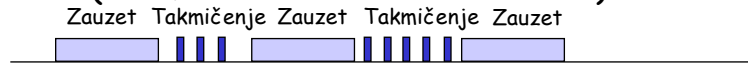
Telekomunikacione mreže 4-46

46

Ethernet

MAC kontrola

CSMA-CD (CSMA with Collision Detection)

- Pri maksimalnoj propusnosti, sistem nema slobodnih intervala

$$\rho_{\max} = \frac{X}{X + t_{\text{prop}} + 2et_{\text{prop}}} = \frac{1}{1 + (2e + 1)a} = \frac{1}{1 + (2e + 1)Rd / v L}$$

- Gdje je:
  - R b/s, L b/frejmu, $X = L/R$ s/frejmu
  - $a = t_{\text{prop}}/X$
  - v m/s - brzina svjetlosti
  - d rastojanje između dva krajnja sistema (m)
  - $2e + 1 = 6.44$

Telekomunikacione mreže 4-47

47

Ethernet

MAC kontrola

CSMA-CD (CSMA with Collision Detection)

- Sve do 10Gb/s Ethernet standardi su koristili CSMA-CD
- Npr za 10Mb/s Ethernet
  - 1-persistentna detekcija nosioca
  - $R = 10 \text{ Mb/s}$
  - $t_{\text{prop}} = 51.2 \mu\text{s}$
    - Slot je trajanje 512 bita = 64B (najmanji Ethernet frejm)
    - Podržavao je segment dužine 2.5 km sa 4 ripitera
  - Binarno eksponencijalni Backoff
    - Poslije n kolizija, bira backoff iz $\{0, 1, \dots, 2^k - 1\}$, gdje je $k = \min(n, 10)$

Telekomunikacione mreže 4-48

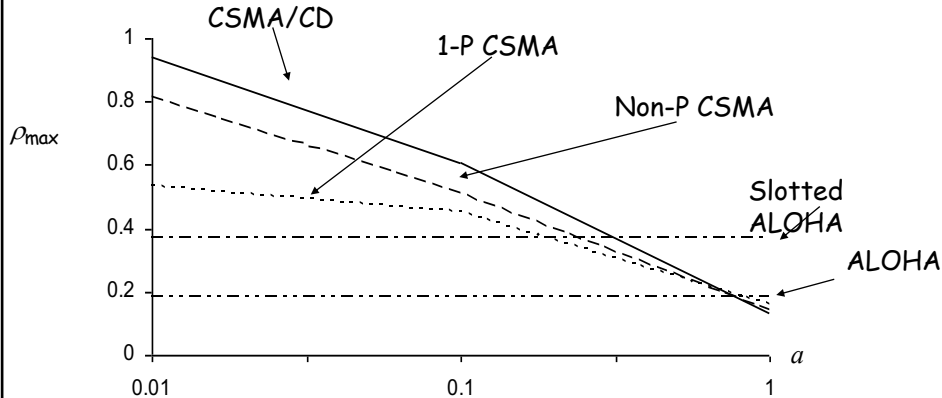
48

Ethernet

MAC kontrola

CSMA-CD (CSMA with Collision Detection)

- Za malo a : CSMA-CD ima najbolju propusnost
- Za veliko a : Aloha & slotted Aloha imaju bolju propusnost

Telekomunikacione mreže 4-49

49

Ethernet

MAC kontrola

CSMA-CD (CSMA with Collision Detection)

- Neke aplikacije zahtijevaju brži odziv od drugih, npr. ACK poruke
- Potreba za različitim vremenima između frejmova
  - Visoko prioritetni saobraćaj prati kanal tokom vremena τ_1
  - Nisko prioritetni saobraćaj osluškuje kanal tokom vremena $\tau_2 > \tau_1$
  - Ako je prisutan visoko prioritetni saobraćaj, zauzima prvi kanal
- Ovaj mehanizam se koristi u IEEE 802.11 WLAN

Telekomunikacione mreže 4-50

50

Ethernet

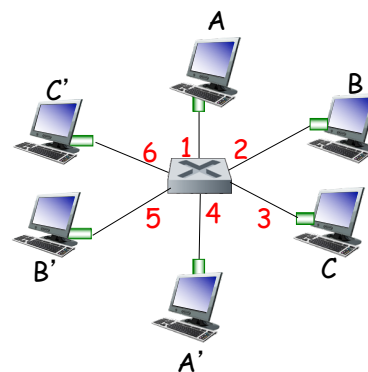
Switch

- Uređaj nivoa linka
  - Smješta i prosleđuje Ethernet frejmove
  - Ispituje zaglavlje frejma i selektivno prosleđuje frejm na bazi MAC destinacione adrese
  - Kada se frejm prosleđuje na segment, koristi se CSMA/CD za pristup segmentu
- Transparento
  - Hostovi ne osjećaju prisustvo switch-eva
- Plug-and-play, samouki
  - Switch-evi ne moraju da se konfiguriraju

Ethernet

Switch

- Hostovi su direktno povezani na switch
- Switchevi baferuju frejmove
- Ethernet protokol se koristi na interfejsima ali nema kolizije zbog full duplexa
  - Svaki link je poseban kolizioni domen
- *komutacija*: od A do A' i od B do B' se prenos obavlja simultano bez kolizija

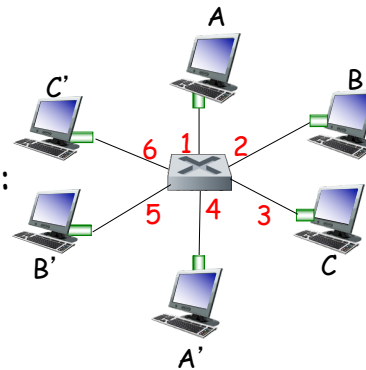
Komutator sa 6 interfejsa
(1,2,3,4,5,6)

Ethernet Switch

Kako switch zna da se A' može doseći preko interfejsa 4, a B' preko interfejsa 5?

❖ Svaki switch ima tabelu prosleđivanja, koja sadrži:

- (MAC adresu hosta, identifikator interfejsa preko kojeg se može doseći, time stamp)
- Liči na tabelu rutiranja!

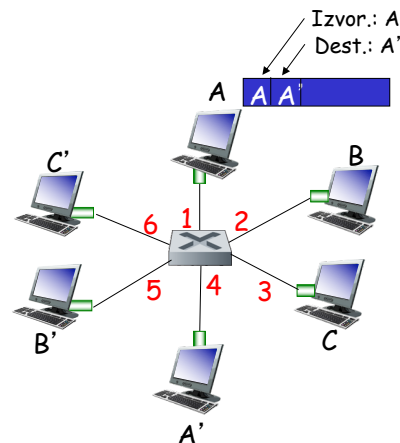
switch sa 6 interfejsa (1,2,3,4,5,6)

53

Ethernet Switch

□ switch *uči* koji hostovi se mogu doseći preko kojih interfejsa

- Kada frejm stigne, switch "naučiti" lokaciju pošiljaoca
- Upisuje par pošiljalac/lokacija u tabelu

MAC adr.	interface	TTL
A	1	60

Tabela prosleđivanja (prazna na početku)

54

Ethernet

Switch

Kada switch primi frejm:

Indeksira tabelu komutiranja koristeći MAC
destinacionu adresu

if je sadržaj pronađen za destinaciju

then{

if destinacija na segment sa kojeg je došao frejm

then odbaci frejm

else proslijedi frejm na odgovarajući interfejs

}

else šalji na sve segmente, sem na onaj odakle je
frejm stigao

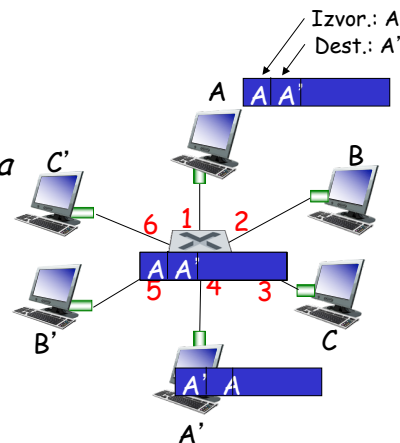
Ethernet

Switch

□ Destinacija frejma,
A', nepoznata: *Šalji svima*

□ Destinacija frejma
A je poznata

Selektivno šalji na jedan link

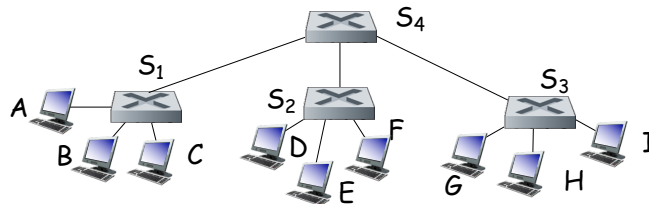

MAC adr.	interfejs	TTL
A	1	60
A'	4	60

Tabela
proseđivanja

Ethernet Switch

Switchevi se mogu povezivati

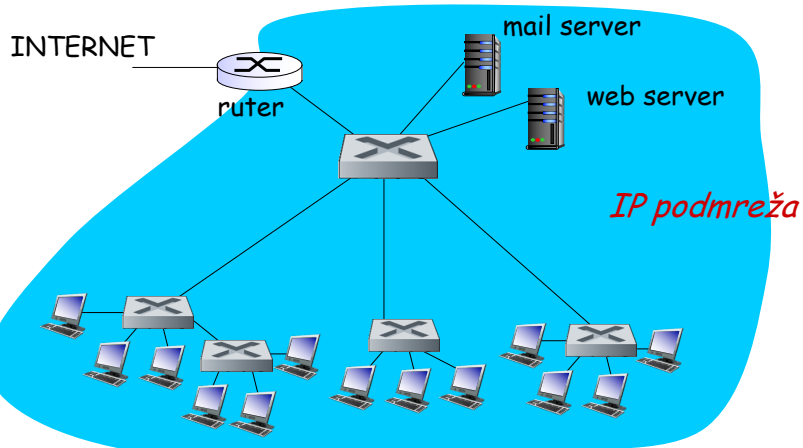
Ako se frejm šalje od A do G - kako S_1 zna da prosljedi frejm adresiran za G preko S_4 i S_3 ?

- *Self learning!* (na isti način kao za jedan switch!)

Telekomunikacione mreže 4-57

57

Ethernet Switch

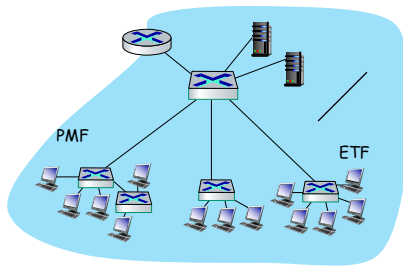
Telekomunikacione mreže 4-58

58

Ethernet

Virtuelni LAN (VLAN)

Šta se dešava kada LAN mreža poraste?

Jedan broadcast domen:

- Čitav broadcast saobraćaj nivoa linka (ARP, DHCP, nepoznate MAC adrese,...) se penosi preko čitavog LAN-a
- Problemi efikasnosti, sigurnosti, privatnosti,...

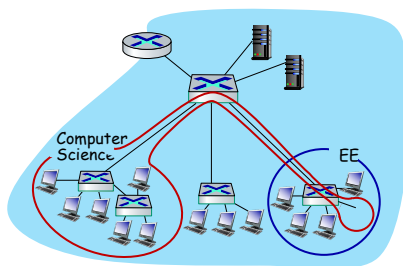
Telekomunikacione mreže 4-59

59

Ethernet

Virtuelni LAN (VLAN)

Šta se dešava kada LAN mreža poraste?

Jedan broadcast domen:

- Čitav broadcast saobraćaj nivoa linka (ARP, DHCP, nepoznate MAC adrese,...) se penosi preko čitavog LAN-a
- Problemi efikasnosti, sigurnosti, privatnosti,...

Administrativni izazovi:

- Korisnik sa PMF-a se preseli na ETF i fizički se povezuje na ETF-ov switch ali želi da ostane logički povezan na PMF-ovu mrežu

Telekomunikacione mreže 4-60

60

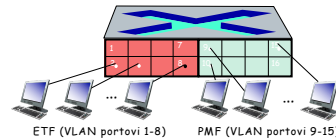
Ethernet Virtuelni LAN (VLAN)

Virtual Local Area Network (VLAN)

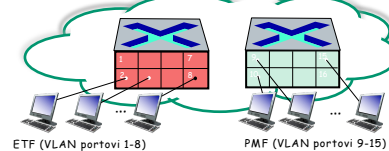
Switch koji podržava VLAN se može konfigurirati tako da definiše više VLAN-ova na istoj fizičkoj infrastrukturi.

VLAN se može kreirati i dodjelom MAC adresa!

Kod VLAN-a kreiranog dodjelom portova portovi switch-a su, prilikom njegove konfiguracije, grupisani kao da su portovi jednog fizičkog switch-a

Jedan switch funkcioniše kao više virtuelnih

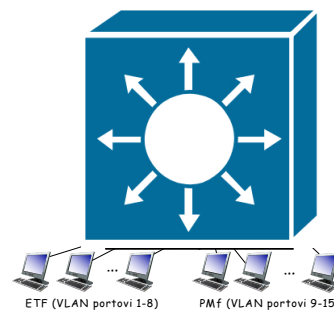

Telekomunikacione mreže 4-61

61

Ethernet Virtuelni LAN (VLAN)

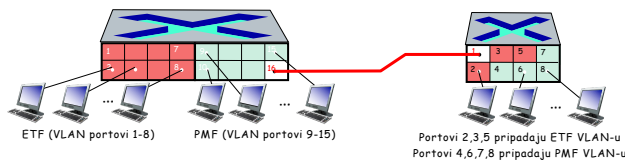
- ❑ **Izolacija saobraćaja:** frejmovi od/do portova 1-8 samo mogu doseći portove 1-8
- ❑ **Dinamička pripadnost:** portovi se dinamički mogu dodjeljivati različitim VLAN-ovima
- ❑ **Prosleđivanje između VLAN-ova:** obavlja se rutiranjem
  - ❑ U praksi se realizuje kombinovani uređaj "switch-ruter" koji je poznat kao L3 switch

Telekomunikacione mreže 4-62

62

Ethernet Virtuelni LAN (VLAN)

trunk port: prenosi frejmove VLAN-ova koji su definisani na različitim switch-evima

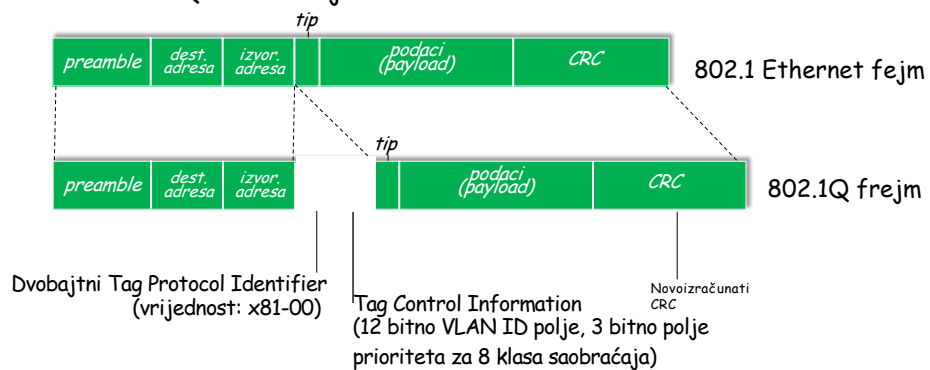
- ❑ Frejmovi koji se prosleđuju unutar ovakvih VLAN-ova ne mogu biti obični 802.1 frejmovi
- ❑ IEEE 802.1q protocol uvodi VLAN tag polje u strukturu Ethernet frejma
- ❑ VLAN tag se dodaje/uklanja prilikom ulaska/izlaska na trunk port

Telekomunikacione mreže 4-63

63

Ethernet Virtuelni LAN (VLAN)

Format 802.1Q VLAN frejma

Telekomunikacione mreže 4-64

64